

## **Van visie naar ombuigingsvoorstellen en -keuzes**

### **Inleiding**

Zoals bekend is een lijst met ambtelijke ombuigingsmogelijkheden gepresenteerd aan de leden van de commissie ABZ op 14 september 2020. Tijdens de commissie is afgesproken dat de volgende commissie ABZ van 12 oktober 2020 zal gaan over het voorstel van het college welke ombuigingsmogelijkheden nader worden onderzocht. Tevens is afgesproken tijdens de commissie van oktober nader in te gaan op het participatieproces.

Het college heeft een visie gepresenteerd. Deze visie is door het college geformuleerd om een handelingsperspectief en een kader te hebben op basis waarvan al die ombuigingsmogelijkheden kunnen worden beoordeeld. De beoordeling is dan vooral gericht op de vraag: wat vinden we het onderzoeken waard en wat niet? De lijst kan namelijk worden gezien als een ambtelijke groslijst van mogelijkheden waarbij politiek-bestuurlijke bedenkingen of haalbaarheid geen rol hebben gespeeld. Die nuances brengt het college in het voorstel aan de commissie aan met de visie op de achtergrond als handelingsperspectief en beoordelingskader. Dat zal niet tot 100% zuivere beoordelingen leiden, omdat mogelijkheden soms complex van aard zijn. Daarnaast heeft het college vanwege de, tijdens de commissie ABZ door de wethouder Financiën, uitgelegde focus op de jaren 2022 en 2023 soms voorstellen gekozen die ruimte maken voor de jaren 2024 en daarna, zonder dat daar nu al definitieve keuzes in gemaakt worden.

Tijdens de commissie is ook aangegeven dat de ombuigingen op subsidies een apart traject volgen.

### **Ombuigingen en subsidies**

In de lijst met alle ombuigingsmogelijkheden zijn veel subsidies genoemd, maar niet alle. Het college heeft besloten alle subsidies te beoordelen op ombuigingsmogelijkheden. Daartoe is een lijst met alle subsidies gemaakt en is aangegeven welke ombuigingen op welke termijn mogelijk zijn. Hierdoor ontstaat een totaaloverzicht op basis waarvan keuzes kunnen worden gemaakt. Daarbij zijn vragen aan de orde zijn als: past de subsidie in de visie van het college, is het totale budget te korten of een percentage, kunnen er combinaties worden gemaakt bij subsidies die zich op hetzelfde terrein begeven? Uiteindelijk zal in oktober/november 2020 een keuze moeten worden gemaakt welke subsidies omgebogen gaan worden. Dit heeft te maken met het aparte traject dat we volgens de Algemene Wet Bestuursrecht moeten doorlopen. Ten aanzien van de subsidies is een aparte notitie toegevoegd die veel informatie geeft.

### **Mogelijkheden waar het college niet voor kiest om uit te werken**

Zoals bekend zijn 182 mogelijkheden aangegeven. Van deze set mogelijkheden stelt het college bij 51 voorstellen voor deze niet uit te werken en af te voeren van de lijst. Daar zijn verschillende argumenten voor aan te geven zoals:

- Niet passend bij de visie van het college
- Bestuurlijk te complex
- Niet realistisch (onmogelijk uit te voeren of geen opbrengst te verwachten)
- Op korte termijn een ombuiging, op langere termijn meer kosten
- Te sterke cumulatieve werking in relatie tot andere voorstellen

## Mogelijkheden die al zijn opgenomen in de begroting 2021

Van de 182 mogelijkheden zijn 40 mogelijkheden reeds in de begroting 2021 verwerkt. Dit betreft de voorstellen die bij de Kaderbrief zijn gepresenteerd.

## Mogelijkheden die het college voorstelt te onderzoeken en/of uit te werken

Uitgaande van de ombuigingscatalogus met 182 mogelijkheden stelt het college dus voor 91 voorstellen te onderzoeken en/of uit te werken. Deze te onderzoeken en/of uit te werken onderdelen zijn in een aantal categorieën onder te verdelen. De complexiteit en de omvang kunnen daarmee worden gereduceerd. Er zijn van de overgebleven voorstellen 18 waarvan het college zegt dat ze niet of zeer beperkt verder hoeven te worden onderzocht en doorgevoerd kunnen worden. Dit zijn vaak voorstellen die al staand beleid zijn dan wel technisch van aard zijn, of volledig intern gericht zijn. Van de dan overgebleven onderdelen ( $91-18=73$ ) betreffen 30 mogelijkheden subsidies. Daar komen door het besluit alle subsidies te onderzoeken uiteindelijk nog eens 12 subsidies bij (die we feitelijk bij het totaal moeten optellen). De subsidies kennen een apart traject van behandeling, proces en besluitvorming. Uiteindelijk zijn dan nog 43 voorstellen over, waarvan sommige volledig onafhankelijk van andere voorstellen onderzocht kunnen worden. Voor veel voorstellen geldt echter ook dat ze in samenhang, vaak in een businesscase worden onderzocht. Een paar voorbeelden:

### 1. Businesscase cultuurplatform:

De ombuigingsmogelijkheden 66, 67, 68, 69, 70, 99, worden betrokken in deze businesscase. Daarnaast worden ook ombuigingsmogelijkheden uit de subsidiebundel hierbij betrokken. Het gaat dan om de mogelijkheden 19, 29, 32, 33 en 34.

### 2. Businesscase fietsenstalling:

De ombuigingsmogelijkheden 54, 55, 56 en 119 worden betrokken in deze businesscase.

### 3. Businesscase ruimte en bouwen:

De ombuigingsmogelijkheden 138, 139, 140 en 141 worden betrokken in deze businesscase.

### 4. Businesscase lokale lasten:

De ombuigingsmogelijkheden 77, 78, 81, 82 en 142 worden betrokken in deze businesscase.

Hiermee zijn al 19 ombuigingsmogelijkheden gemoeid. Dat betekent dat nog 24 'losse' voorstellen overblijven.

Resumerend:

Totaal 130 uit te zoeken onderwerpen, onverdeeld in:

| Onderwerp                                          | Aantal           |
|----------------------------------------------------|------------------|
| Basisaantal                                        | $182-51-40 = 91$ |
|                                                    |                  |
| Zonder veel onderzoek door te voeren mogelijkheden | 18 -             |
| Subsidies                                          | 30 - (+12)       |
| Onderdeel van businesscases                        | 19 -             |
|                                                    |                  |
| Meer separaat te onderzoeken mogelijkheden         | 24 -             |

## **De relatie tussen de bouwstenen van de visie en de ombuigingen**

In het visiedocument van het college zijn de volgende bouwstenen genoemd, waarbij we nu een duiding geven hoe die als handelingsperspectief kunnen dienen bij het uitwerken en beoordelen van de ombuigingsmogelijkheden.

### **1. Creatief omgaan met ruimte – scherpe keuzes bij schaarse ruimte**

We realiseren ons dat voor onze gemeente het bouwen van woningen belangrijk is. Dat doen we vooral door creatief met inbreidings- en verdichtingslocaties om te gaan. Als dat niet voldoende mogelijkheden biedt, gaan we onderzoeken hoe we creatief met alternatieve locaties kunnen omgaan. We vinden dit zo essentieel, overigens pas voor de langere termijn, dat we een businesscase hiervoor hebben geformuleerd. We hopen hiermee ruimte te kunnen maken voor alternatieve mogelijkheden voor de lange termijn.

### **2. Status Quo in combinatie met stijgende lokale lasten voor inwoners en bedrijfsleven**

Met de omvang van de ombuigingen die we moeten realiseren is het huidige voorzieningenniveau niet zonder stijging van lokale lasten vol te houden. Het college ziet dat de voorzieningen onder druk komen te staan, zelfs met een stijging van de lokale lasten. Om daar genuanceerd over te kunnen oordelen is ook daar een businesscase voor geformuleerd, waarbij vooral ook de cumulatieve effecten in beeld moeten worden gebracht. Een uitgangspunt voor de businesscase is wat het zou betekenen als Papendrecht qua lokale lastendruk in de middenmoot van Zuid-Holland zou komen. Dit uitgangspunt voor het onderzoek is maandag 14 september 2020 ook gedeeld met de commissie ABZ.

### **3. Grotere zelfredzaamheid en betrokkenheid – terugtrekkende rol lokale overheid**

We kunnen als gemeente niet alles zelf doen. De maatschappij en de individuen daarin zullen meer eigen verantwoordelijkheid moeten nemen. Dat zien we op meerdere gebieden. Dat geldt in het sociaal domein, voor ondernemers en voor onderhoud buitenruimte wellicht. We vragen zelfredzaamheid en zelforganisatie maar zorgen voor een vangnet voor diegenen die echt hulp nodig hebben. We zijn en blijven een gemeente met een sociale insteek, passend bij ons dorpse karakter. Toch ontkomen wij er niet aan op onderdelen minder subsidies te verstrekken en soms daarin keuzes te maken die ons ook pijn doen, maar onvermijdelijk zijn gezien het beperkte financiële perspectief.

We spreken de wens uit dat (nog) meer inwoners, bedrijven en instellingen meedoen en participeren om onze gemeente leefbaar en vitaal te houden.

### **4. Vitaliteit en leefbaarheid**

Om onze gemeente vitaal en leefbaar te houden hebben we beweging en energie nodig. Dat kan door horeca, de markt, economische activiteiten in het algemeen, groen in de gemeente, scholen, cultuur, verenigingsleven, etc. Kortom, alles wat onze gemeente mooi en gezellig maakt. Voor ons is het een uitgemaakte zaak dat deze verworvenheden in grote lijnen in stand moeten blijven. Wij gaan wel kritisch kijken naar wat echt nodig is en zoeken naar mogelijkheden om bijvoorbeeld sportaccommodaties te bundelen en meer gebruik te maken van multifunctionele accommodaties. Ook t.a.v. cultuur kijken we naar mogelijkheden via een businesscase cultuurplatform. In essentie gaat het ons minder om de faciliteit in accommodaties en stenen, maar vooral om het in stand houden van de functie(s).

### **5. Economie (lokaal ondernemersklimaat) als aanjager en motor**

Ons college ziet economie als zeer essentieel om ons door deze lastige periode heen te helpen. Om de vitaliteit en leefbaarheid te bewaren hebben we ondernemers nodig. Dit geldt ook voor het hoofd kunnen bieden aan de toenemende werkloosheid als gevolg van de coronamaatregelen. Daarvoor

hebben we zowel de toonaangevende (inter)nationaal werkende bedrijven nodig als het MKB. Ons college heeft dan ook geen stevige ombuigingsvoorstellen op het vlak van economie gekozen om te onderzoeken of uit te werken. Veel meer moeten we ons richten op innovatie en de 'nieuwe' economie, die ook kansen biedt.

#### 6. Minder voorzieningen in tijden van scherpe keuzes

Als een verhoging van de lokale lasten te weinig financiële ruimte biedt om alle voorzieningen in stand te houden moeten we voorzieningen versoberen of in het slechtste geval stoppen. Dit is een insteek die door noodzaak en onvermijdelijkheid is ingegeven. Het is uiteraard geen wens van het college om in voorzieningen te versoberen of stop te zetten. Het kan echter wel een manier zijn om op termijn onze gemeente overeind en leefbaar te houden. Daarvoor kunnen pijnlijke keuzes wenselijk zijn. De uitdaging voor onze gemeente zal zijn ook dingen los te kunnen laten.

#### 7. Heroriëntatie sociaal domein

Wij vinden zorg voor de kwetsbaren en een sociaal gezicht als gemeente essentieel en passend bij wat voor gemeente wij willen zijn. Dat betekent niet dat zaken hetzelfde moeten blijven in het sociaal domein. We zullen zeker kritisch zijn t.a.v. een aantal subsidies en mogelijkheden onderzoeken om zaken te bundelen en anders te regelen. Onze basis is een degelijke sociale infrastructuur. Die willen we behouden. We richten ons sterker dan voorheen op preventie en het voorveld. We pikken signalen uit de samenleving vroegtijdig op en nemen maatregelen die vaak bestaan uit het tijdelijk toevoegen van (extra) inzet. Daarnaast verwachten wij een grotere zelforganisatie en zelfredzaamheid van mensen die hulp nodig hebben. Daarbij zijn mantelzorgers en vrijwilligers onontbeerlijk. Het geheel aan maatregelen zien wij als een heroriëntatie van het sociaal domein. Wij buigen ook binnen het sociaal domein om, maar omdat we de zorg voor de kwetsbaren heel belangrijk vinden, zal dat met beleid gebeuren.

#### 8. Beter en multifunctioneler gebruik maken van accommodaties

In onze gemeente zien we een versnippering in accommodaties. Het gaat dan om sportaccommodaties, maar we zien ook mogelijkheden om via multifunctioneel accommodatiegebruik slimmer met onze ruimte en kosten voor huisvesting om te gaan. We zien dit niet als een aparte ombuiging, maar als een reguliere werkwijze. We zullen onze inzet op deze terreinen waar mogelijk versterken. Uiteraard zal dat in overleg met belanghebbende organisaties gebeuren.

#### 9. Sterke focus op aantrekkelijkheid centrum

De aantrekkelijkheid en de levendigheid van en in het centrum zien we als een basisvoorwaarde voor een economisch gezonde gemeente. We houden het marktplaatsplein mooi en zorgen binnen onze vermogens dat er horecagelegenheid is en het winkelbestand op peil blijft. Vandaar dat wij mogelijke ombuigingen die met het centrum te maken hebben niet op de lijst van uit te werken mogelijkheden hebben geplaatst.

### **Slot**

Door de financiële situatie zullen sommige zaken minder of anders worden georganiseerd. De kosten gaan omhoog en de voorzieningen staan onder druk. Veel mensen in onze mooie gemeente krijgen direct of indirect te maken met de ombuigingen. We vinden participatie van belanghebbenden belangrijk. Dat gaan wij ook organiseren. Soms zal dat heel intensief zijn, soms ook wat minder. We moeten het echter samen doen. We vragen alleen om inzet van inwoners, bedrijven en instellingen en hun participatieve bijdrage als we er echt wat mee kunnen doen.

We vinden economie een belangrijk element voor het in stand houden van zoveel mogelijk voorzieningen en als de motor voor vitaliteit en leefbaarheid. Daarnaast en niet op de tweede plaats komt onze gemeente op voor mensen die hulp nodig hebben. We proberen ons te richten op preventie.

Ombuigen is niet iets dat we graag doen. Gezien de dreigende tekorten is het een noodzaak. We doen dat zoveel mogelijk met beleid op basis van onze visie. We zijn doordrongen van het feit dat perspectieven, ook de financiële, kunnen veranderen en nemen geen maatregelen die op korte termijn veel afbreken en later niet nodig blijken te zijn. Onze tijdshorizon bij het nemen van maatregelen is nooit verder gericht dan twee jaren vooruit. Soms werken we zaken uit voor een later moment, maar maken daar dan nog geen definitieve keuzes in.

## Bijlage: korte uitwerking businesscases

### 1. Businesscase cultuurplatform:

De ombuigingsmogelijkheden 66, 67, 68, 69, 70, 99, worden betrokken in deze businesscase. Daarnaast worden ook ombuigingsmogelijkheden uit de subsidiebundel hierbij betrokken. Het gaat dan om de mogelijkheden 19, 29, 32, 33 en 34.

Het idee is hier om een aantal budgetten die te maken hebben met cultuur in samenhang te beschouwen. De basisopdracht is dan te onderzoeken of een Cultuurplatform in Papendrecht is te realiseren. Het gaat ons daarbij niet om de instandhouding of het realiseren van een nieuw gebouw. Het gaat om het inrichten van de cultuurfunctie in Papendrecht op een wijze die past bij onze gemeente. Een paar basis ingrediënten voor deze functie zijn het kunnen voorzien in kleinschalige optredens (schoolvoorstelling, filmvertoning/cabaret/ sprekersavonden) alsmede mogelijkheden bieden voor muzieklessen en al dan niet het kunstmenu. De relatie met het theater is hier evident. De insteek is uiteraard door het combineren van budgetten uiteindelijk tot een besparing op de uitgaven t.a.v. cultuur te komen. We gaan een openminded traject in met betrokken en geïnteresseerden. We nemen hier ruim de tijd voor, zodat wij voor de zomer 2022 in ieder geval duidelijkheid hebben en een en ander kunnen verwerken in de begroting 2023.

### 2. Businesscase fietsenstalling:

De ombuigingsmogelijkheden 54, 55, 56 en 119 worden betrokken in deze businesscase.

Het is een door velen lang gekoesterde wens om een overdekte fietsenstalling in het centrum te realiseren. Via een 'kleine' businesscase onderzoeken we de mogelijkheden om deze fietsenstalling op zo kort mogelijke termijn te realiseren tegen acceptabele kosten. De businesscase zal tot een uitkomst moeten leiden die op korte termijn als voorstel aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

### 3. Businesscase ruimte en bouwen:

De ombuigingsmogelijkheden 138, 139, 140 en 141 worden betrokken in deze businesscase.

Het onderwerp ruimte en bouwen is in combinatie dermate complex, maar ook interessant, om een businesscase hiervoor te maken. De resultaten zijn zeker niet voor de korte termijn bedoeld en verwacht. Het uitwerken van de businesscase heeft als doel een visie op en ruimte te creëren voor mogelijkheden voor woningbouw na de huidige collegeperiode. De lijn is dat we eerst onderzoeken of verdichting en aanpassing voldoende soelaas bieden voor de woningen die we willen bouwen. Daarbij onderzoeken we ook of meer hoogbouw ons kan helpen. Mocht dit niet tot een bevredigend resultaat leiden, is het een mogelijkheid om groene gebieden in te leveren. We onderzoeken de mogelijkheden daartoe en realiseren ons dat onze ambitie om alle groene gebieden in Papendrecht in stand te houden daarmee ter discussie komt te staan. Ook hier is sprake van het ontwikkelen van een visie en een richting voor de langere termijn. We vinden het wel noodzakelijk dat de discussie een start krijgt en dat de businesscase een serieus standpunt oplevert.

### 4. Businesscase lokale lasten:

De ombuigingsmogelijkheden 77, 78, 81, 82 en 142 worden betrokken in deze businesscase.

In deze businesscase gaat het om de relatie tussen voorzieningen en de lokale lasten. Het gevoel is op dit moment dat daarin sprake is van een onbalans. Het voorzieningenaanbod is heel hoog, terwijl de lokale lasten relatief laag zijn. Om daar genuanceerd over te kunnen oordelen is uitwerking in een businesscase nodig. Daarbij is van belang vooral ook de cumulatieve effecten in beeld te brengen. Overzichtelijke verhogingen op allerlei onderdelen leiden mogelijk tot ongewenste effecten t.a.v. het totaal van lokale lasten. Tegen onze eigen voorkeuren in zijn wij van mening dat stijging van de lokale lasten onontkoombaar is als we versoberde voorzieningen in grote lijnen in stand laten. Een uitgangspunt voor de businesscase lokale lasten is de vraag wat het zou betekenen als Papendrecht qua lokale lastendruk in de middenmoot van Zuid-Holland zou komen. Welke stijging van de lokale lasten hoort daarbij (we moeten ons ook realiseren dat bijna alle gemeenten werken met een stijging van de lokale lasten)? Ook de vraag via welke lokale lasten dit leidt tot de meest eerlijke verdeling wordt uitgewerkt.